

ՏԱԹԵՎ ԳԻՏԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեմա՝ Փոքր խմբերով աշխատանքների առավելություններն ու սահմանափակումները անգլերենի ուսուցման գործընթացում

Հետազոտող ուսուցիչներ՝ Անի Թորոսյան

Երևանի Ռ. Իշխանյանի անվ. հ. 153 հիմնական դպրոց

Լիանա Առաքելյան

Երևանի Ն. Տիգրանյանի անվ. ՏՆՈՒԵ թիվ 14 հ/դ

Հռիփսիմե Եղիազարյան

Կոտայքի մարզ Քարաշամբի միջնակարգ դպրոց

ԵՐԵՎԱՆ 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
ԳԼՈՒԽ 1. ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ.....	4
ԳԼՈՒԽ 2. ԿՈՆՏԼԻԿՏԻ ԱՌԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՄԵՋ.....	7
ԳԼՈՒԽ 3. ՓՈՔԻ ԽՄԲԵՐՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾԸ.....	8
ԳԼՈՒԽ 4. ԽՄԲԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ.....	10
Գլուխ 5. ՓՈՔԻ ԽՄԲԵՐՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆ ԿԱՊԿՈՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԵՏ.....	15
Գլուխ 6. ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ.....	17
ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	21
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	22

ՆԵՐԱՇՈՒԹՅՈՒՆ

Դասարանում խմբային աշխատանքի կիրառումն աշխարհում ամենալայն ուսումնասիրված և իրականացվող ուսուցման մոտեցումներից է: Բազմաթիվ հետազոտություններ ցույց են տվել համագործակցային ուսուցման առավելությունները ակադեմիական կատարողականության, հաղորդակցման հմտությունների և փոխադարձ վստահության համար: Այնուամենայնիվ, մեր պատկերացումն այն մասին, թե ինչպես է խմբային աշխատանքը հեշտացնում ուսումը և ինչու է խմբային աշխատանքն արդյունավետ միայն որոշակի իրավիճակներում, դեռևս սահմանափակ է: Եվ ինչպես ուսուցման բոլոր ռազմավարությունների դեպքում, պետք է հաշվի առնել թերությունները: Ուսուցիչների շրջանում հաճախ է բանավեճ լինում խմբային աշխատանքի արդյունավետության շուրջ՝ կապված ծուլության, անհավասար ծանրաբեռնվածության, աշակերտների միջև կոնֆլիկտի և առաջադրանքի վրա չկենտրոնանալու համար:

Մեր նպատակն է այս հետազոտության մեջ վեր հանել և սեփական փորձով ցույց տալ փոքր խմբերով աշխատանքի առավելություններն ու սահմանափակումները, խմբային աշխատանքների ճիշտ կազմակերպվածությունը, համագործակցային մեթոդի կիրառումը և արդյունավետությունը:

Խմբային աշխատանքը ցանկացած աշակերտակենտրոն դասապրոցեսի էական մասն է: Վաղուց անցել են այն ժամանակները, երբ երեխաներից ակնկալվում էր, որ միայնակ առաջադրանքներ կատարեն՝ կոկիկ շարքերով դասավորված գրասեղանների վրա և լավ արդյունքի հասնեն: Կրթության ազգային ասոցիացիան աջակցում է համագործակցային ուսուցմանը՝ շնորհիվ իր հետազոտությամբ ապացուցված առավելությունների: Ուսուցիչները, ովքեր ստեղծագործական ուղիներ են գտնում աշակերտներին դասարանում խմբավորելու համար, կարող են տեսնել բազմաթիվ դրական արդյունքներ: Մրցակցային և անհատական ուսուցման մեթոդների համեմատությամբ խմբային աշխատանքը հակված է ակադեմիական կատարելագործման ավելի բարձր աճի: Խմբային աշխատանքը աշակերտներին դարձնում է ավելի արդյունավետ և

հոգատար: Այն նաև խթանում է բարձր ինքնագնահատական և ավելի լավ սոցիալական հմտություններ ունենալուն:

Առանց վարքագծի խնդիրներ ստեղծելու՝ աշակերտներին խմբավորելու ուղիներ գտնելը կարող է մի փոքր դժվար լինել: Այնուամենայնիվ, դա անելը կարող է տասնապատկել մեր աշակերտների ընդհանուր ուսուցման փորձը:

ԳԼՈՒԽ 1. ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Թիմային աշխատանքը ուսումնառության ընթացքում կարևոր է և թույլ է տալիս աշակերտներին ուսումնասիրել այնպիսի բարդ առաջադրանքներ, որոնք նրանք այլ կերպ չէին անի, եթե մենակ լինեին՝ բարելավելով ինչպես անհատական, այնպես էլ կոլեկտիվ ուսուցումը: Դա պայմանավորված է նրանով, որ խմբում աշխատելը աշակերտների մոտ բացահայտում է նոր հեռանկարներ, մտածելակերպ և անհամաձայնություն: Սա աշակերտներին հնարավորություն է տալիս բարելավելու իրենց հաղորդակցման հմտությունները, համագործակցությունը և ավելի մեծ կարողություն է տալիս տարբեր գաղափարներ քննարկելու համար: Սա ոչ միայն նպաստում է ուսուցման ավելի ամբողջական մոտեցմանը, այլև կարող է օգնել խմբի արտադրողականությանը: Հարցումները ցույց են տվել, որ աշակերտների 97%-ը հայտնել է, որ խմբային միջավայրում աշխատելը ինչ-որ կերպ օգնել է հեշտացնել իրենց ուսումնառությունը և համագործակցության հմտությունները:¹ Դասարաններում որոշ աշակերտներ ասում են, որ խմբային աշխատանքն ինքնին ծառայում է որպես ուսումնական գործընթաց. խմբերի մասին սովորել են խմբում աշխատելով: Հետազոտությունները ցույց են տալիս նաև, որ խմբում սովորելը հանգեցնում է ավելի լավ հիշողության և ըմբռնման: Դա պայմանավորված է նրանով, որ աշակերտներն ավելի շատ բան են հիշում խմբային քննարկումներից, քան նրանք լսում են նույն բովանդակությունն ավելի ուսուցողական ձևաչափով:² Այս ձեռքբերումներն զգացվում են միայն այն դեպքում, եթե սահմանված են հստակ նպատակներ, կա հստակ առաջնորդություն, յուրաքանչյուր անդամ ունի որոշակի դեր, խմբի բոլոր անդամները ունեն հավասար մասնակցություն և առաջադրանքը վերաբերում է ուսումնական ծրագրի բովանդակությանը:

Մեր աշխատանքի ընթացքում հանդիպել ենք ուսուցիչների, որոնք պնդում են, որ խմբային աշխատանքի ընթացքում կոնֆլիկտը կարող է իրականում օգուտ բերել, քանի որ այն ներկայացնում է փորձը, որն աշակերտները կունենան իրենց հետագա ուսուցման մեջ: Փորձելով այն ավելի վերահսկվող միջավայրում՝

¹ <http://2022Rasmussen Collage,LLC>

² <http://Blog.innerdrive.co.uk/advantages-disadvantages-group-work>

աշակերտները սովորում են հաղորդակցման հմտությունները և միջանձնային խնդիրները ավելի ճիշտ լուծել: Խմբային աշխատանքը նաև թույլ է տալիս աշակերտներին ավելի լավ պատկերացում կազմել իրենց մասին և ինչպես են իրենց հասակակիցները վերաբերվում իրենց: Ստանալով կառուցողական կարծիք իրենց հասակակիցներից այն մասին, թե որքան լավ են նրանք կատարել առաջադրանքը և որքան լավ են աշխատել որպես խմբի անդամ՝ աշակերտներն ավելի լավ պատրաստված են գնահատելու իրենց սոցիալական հմտություններն ու վարքը:³

Արտահայտությունը՝ «երկու գլուխն ավելի լավ է, քան մեկ» անշուշտ, մեծ արժեք ունի: Եթե աշակերտները կարողանում են միասին աշխատել, օրինակ՝ անզլերեն քերականական առաջադրանքների վրա, նրանք ավելի հավանական է, որ փոխանակեն տարբեր մտքեր՝ փորձելով լուծել այն: Նրանք կարող են ավելի արագ սովորել դրական և բացասական արձագանքներից: Աշակերտները նաև ավելի լավ են սովորում՝ քննարկելով և կասկածի տակ դնելով միմյանց կարծիքներն ու պատճառաբանությունները, քանի որ դա նրանց թույլ է տալիս տարբեր տեսակետներ զարգացնել այն մասին, թե ինչպես կարող են հասնել առաջադրանքի կատարմանը: Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ սա նպաստում է ճանաչողական վերակազմավորմանը, որի արդյունքում ավելանում է ակադեմիական, սոցիալական և հուզական ուսուցումը: Խմբում աշխատելը կարող է դժվար լինել: Այսպիսով, երբ աշակերտները կարողանում են հաղթահարել բոլոր կոնֆլիկտները, սթրեսը և աշխատանքի երկար տևողությունը, որոնք ուղեկցվում են խմբային առաջադրանքներով, լավ գնահատական ստանալու վերջնական արդյունքը կարող է չափազանց գոհացուցիչ և մոտիվացնող լինել: Մեր անձնական փորձը ցույց է տալիս, որ աշակերտները, ովքեր նպաստում են խմբային քննարկմանը և ներգրավվում են հանձնարարված խնդրի լուծման առաջադրանքին, մեծապես նվիրված են լուծում գտնելուն: Երբ նրանք գտնում են այդ լուծումը, հայտնում են, որ իրենց չափազանց գոհ են զգում այդ որոշումը կայացնելու հարցում իրենց դերից՝ համեմատած աշակերտների

---

³ <http://Journal on Excellence in College Teaching> (2014)

հետ, ովքեր այդքան էլ ներգրավված չէին: Մա հանգեցնում է նրանց խմբային ուսուցման փորձի դրական արդյունքը:

ԳԼՈՒԽ 2. ԿՈՆՖԼԻԿՏԻ ԱՌԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ

ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՄԵՋ

Մեր աշխատանքային փորձի ընթացքում մենք հասկացել ենք, որ խմբային աշխատանքը, կարող է ունենալ նաև թերություններ: Միմյանց հետ աշխատելիս կոնֆլիկտի առկայությունը բնական է, որը ստեղծվում է տարատեսակ կարծիքների պատճառով: Որոշ աշակերտներ դժվարանում են ընդունել իրենց հասակակիցների քննադատությունը և ձգտում են ընդունելու գաղափարները, որոնք իրենցը չեն: Աշակերտները երբեմն դժվարանում են արտահայտել իրենց գաղափարները, երբ խմբում լինում են իրենց ոչ հաճելի մարդիկ: Արդյունքում նրանք կարող են դիտվել որպես ծույլ՝ ստեղծելով կոնֆլիկտներ: Մեր փորձը ցույց է տալիս, որ խմբային աշխատանքում կոնֆլիկտի առկայությունը կարող է բացասաբար ազդել, և երեխաները տվյալ դասից հաճույք չստանան: Կարող է արգելակել նրանց անհատական ուսուցումը և բարձրացնել սթրեսի մակարդակը: Դա պայմանավորված է նրանով, որ աշակերտները կարծում են, որ փոխզիջումների գնալը և համաձայնության գալը չափազանց դժվար և սպառող գործընթաց է: Սա հանգեցնում է նրան, որ շատ աշակերտներ հակամարտությունից կարող են վախենալ:

Խմբային աշխատանքում հաճախ նկատվում է մեծ անհամապատասխանություն խմբի տարբեր անդամների միջև: Շատ խմբային նախագծերի դեպքում սովորական է գտնել 1-2 աշակերտ, որոնք կրում են ծանրաբեռնվածության մեծ մասը, մինչդեռ մյուս անդամները հիմնականում ծույլ են: Սա կարող է հանգեցնել կոնֆլիկտի և խռովություն առաջացնել խմբի տարբեր անդամների միջև, հատկապես, եթե աշակերտը զգում է, որ մյուսները գնահատվում են իրենց քրտնաջան աշխատանքի համար: Կարող ենք ասել, որ այն ակնհայտ է ավելի մեծ խմբերում, քանի որ անհատները հակված են առաջադրանքների պատասխանատվությունը բաշխել ուրիշների վրա, քանի որ գնահատելիս սովորաբար չենք հաշվի առնում անհատական ներդրումը: Ուրիշ դեպքերում, աշակերտը կարող է պարզապես տալ իր հասակակիցների պատասխանը՝ առանց բացատրելու, թե ինչպես են նրանք մշակել այն: Հետևաբար, իրական գիտելիք և հասկացողություն ձեռք չի բերվել:

ԳԼՈՒԽ 3. ՓՈՔՐ ԽՄԲԵՐՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾԸ

Թիմում աշխատելը աշակերտների համար կարող է չափազանց ժամանակատար լինել: Հանդիպումները ոչ միայն պետք է պլանավորվեն դասաժամերից դուրս, այլև դրանք պետք է համաձայնեցվեն բոլորի ժամանակացույցի հետ: Հատկապես միջին և ավագ դասարանի համար դա կարող է բավականին դժվար լինել՝ արդեն իսկ գերծանրաբեռնված լինելու պատճառով: Ուսուցիչները նույնիսկ վիճում են, թե արդյոք խմբային աշխատանքի ժամանակատար բնույթը ռազմավարությունն անարդյունավետ է դարձնում: Արդյունքում, ավելի շատ կարծիքներ են ի հայտ գալիս այն մասին, թե երբ չօգտագործել խմբային աշխատանքը դասարանում և առաջարկել, որ ավելի պարզ առաջադրանքների համար աշակերտները դրանք կատարեն անհատապես:⁴

Անհատական կարիքների վրա գերակշռում են խմբի կարիքները, քանի որ ոչ բոլոր աշակերտներն են սովորում նույն արագությամբ: Ոմանց կարող է ավելի շատ ժամանակ պահանջվել առաջադրանքը լիովին հասկանալու և իրենց ուսուցանվող տեղեկատվությունը մշակելու համար: Մյուս կողմից, որոշ աշակերտներ կարող են շատ արագ ըմբռնել նյութը: Հետևաբար, խմբով աշխատելիս որոշ աշակերտներ կա՛մ ստիպված են լինում արագացնել իրենց ուսումը այնքանով, որ ոչինչ չեն սովորում, կա՛մ արտագրում են խմբի անդամներից: Որպես այլընտրանք, նրանք, ովքեր ավելի արագ են աշխատում, իրականում կարող են շատ արագ կատարել՝ փորձելով անցնել հաջորդ առաջադրանքին՝ նախքան բոլորի պատրաստ լինելը: Սա կարող է հանգեցնել կոնֆլիկտի, քանի որ աշակերտները կարող են հիասթափվել ուսուցման գործընթացից:

Խմբում աշխատելիս բավականին սովորական է, որ աշակերտները թեմայից դուրս են, հատկապես, եթե առաջադրանքը ներառում է քննարկում: Որոշ աշակերտներ կարող են ժամանակը օգտագործել անիմաստ, այլ զբաղմունքով: Սա հանգեցնում է նրան, որ խմբային աշխատանքը արդյունավետ չէ: Որպես ուսուցիչ՝ դժվար է համոզվել, որ բոլորը կատարում են այն առաջադրանքը, որը պետք է կատարեն ամբողջ հատկացված ժամանակի ընթացքում, ոչ թե հենց

⁴ <https://knet.hks.harvard.edu/team/sites/mld/teams/Pages/Default.aspx>

այնպես, երբ մոտենում ես նրանց սեղանին՝ տեսնելու, թե ինչպես են նրանք անում:
Երբեմն զգում ենք, որ պետք է հեշտացնենք առաջադրանքը, որպեսզի
առաջադրանքն արդյունավետ լինի՝ նվազեցնելով խմբում աշխատելու նպատակը:

ԳԼՈՒԽ 4. ԽՄԲԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ

Աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման համար կարևոր է նաև խմբերի ճիշտ ձևավորումը և ուսուցչի ղեկավարումը խմբերում, կարող են ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական ազդեցություն ունենալ ուսուցման վրա: Պոտենցիալ թերությունների պատճառով որոշ ուսուցիչներ ենթադրում են, որ խմբային աշխատանքը պետք է օգտագործվի միայն չափավոր՝ թույլ տալով ավելի պարզ առաջադրանքները կատարել առանձին, իսկ ավելի բարդ առաջադրանքները՝ խմբերով:

Խմբերի ձևավորումը ըստ աշակերտների հետաքրքրությունների շատ կարևոր նախապայման է: Խումբը պետք է ունենա միատարր (հոմոգեն) կառուցվածք, միևնույն խմբի մեջ ներառված աշակերտներին պետք է տրվի նույն առաջադրանքը: Պարտադիր չէ, որ խմբի անդամները համագործակցեն միմյանց հետ, տրված առաջադրանքները նրանք կարող են կատարել ինքնուրույն, իրարից անկախ: Նման դեպքերում հնարավոր է ստեղծել ավելի մեծ խմբեր: Այնուհանդերձ, եթե առաջադրանքը կատարելու համար անհրաժեշտ է, որ խմբի անդամները համագործակցեն միմյանց հետ, ապա խմբում պետք է ընդգրկված լինի ոչ ավելի, քան 3-5 աշակերտ: Խմբերի ձևավորման այս եղանակը հատկապես հարմար է շնորհալի երեխաների հետ աշխատելու համար կամ այնպիսի դեպքերում, երբ անհրաժեշտ է, որ որոշ աշակերտներ առաջադիմության առումով հետ չմնան իրենց դասընկերներից: Երբ տարբերակում լինում է ըստ կարողությունների, այս դեպքում երեխաները բաժանվում են խմբերի ըստ իրենց ընդունակությունների: Քանի որ խմբերի անդամներն ինքնուրույն են աշխատում, անհրաժեշտություն չկա ստեղծելու փոքր խմբեր (3 -5 անդամից բաղկացած) խմբեր: Յուրաքանչյուր աշակերտ իր առաջադրանքը կատարում է ինքնուրույն, մասամբ անհատական մոտեցմամբ:

3-5 անդամ ունեցող խմբերը կարող են ունենալ միատարր (հոմոգեն) կամ բազմատարր (հետերոգեն)կառուցվածք:⁵

1.Խմբի անդամները նույն առաջադրանքն են կատարում

---

⁵ Խաչատրյան Ա.Գ.,Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը, Գյումրի, 2006 96 էջ

2.Խմբում ընդգրկված տարբեր ընդունակություններով աշակերտներին հանձնարարված աշխատանքները տարբերվում են իրենց բովանդակությամբ:

3.Ուսուցմանը ներկայացվող պահանջների տարբերակումը նպաստում է ուսման դժվարություններ կամ սահմանափակ կարողություններ ունեցող աշակերտների ինտեգրմանը:

4. Աշակերտներն ընդգրկվում են խմբերում ըստ իրենց ընդունակությունների:

5.Նույն դասարանի տարբեր աշակերտների համար ուսումնական ծրագրով նախատեսվում են տարբեր պահանջներ: Այդ աշակերտներն իրենց առաջադրանքները կատարում են ինքնուրույն կամ խմբի մյուս անդամների հետ միասին:

Տարբերակման հիմնական սկզբունքն է տարբեր մեթոդների իմացությունը: Որպեսզի կազմակերպման այդ տարբեր եղանակներն արդյունավետ լինեն, ուսուցիչը պետք է ծանոթ լինի նշված հասկացություններին, իմանա, թե ինչպես են դրանք օգտագործվում, տեղյակ լինի, թե ինչպիսի առավելություններ է տալիս դրանց կիրառումը, ինչպես նաև պետք է կարողանա կարգավորել այն խնդիրները, որոնք կարող են ծագել դասավանդման գործընթացում: Կան տարբեր գաղափարներ, թե ինչպես կարող ենք մեր աշակերտներին ամեն անգամ տարբեր կերպ խմբավորել: Երբեմն մենք ինքներս կարող ենք հոգնել, որ մեր աշակերտները միշտ նույն ընկերներն են ընտրում միևնույն խմբում: Մենք պետք է շատ ուշադիր խմբավորենք աշակերտներին մեր դասարանում, որպեսզի կարողանանք համագործակցային ուսուցում ունենալ և ստանալ որոշ գաղափարներ ուսուցման գործընթացում:

1) Պատահականության սկզբունքով՝ անվանական քարտեր քաշելով: Մենք հաճախ օգտագործում ենք սա դասարանում, երբ ցանկանում ենք հավասար չափի խմբեր ձևավորել և ցանկանում ենք, որ աշակերտները մի փոքր պատկերացնեն, թե ինչ է իրենից ներկայացնում համագործակցումը:

2) Միատարր խմբի աշակերտներ՝ հիմնված ակադեմիական առաջադիմության մակարդակների վրա: Օրինակ, նույն ընթերցանության մակարդակը կամ անգլերենի թեստի միավորները:

3) Տարասեռ խմբի աշակերտներ՝ հիմնված տարբերունակությունների և առանձնահատկությունների վրա: Օրինակ, կարելի է նայել դասարանների ցուցակը և որոշել, թե ովքեր են իմ առաջատարները: Այնուհետև դասավորել այնպես, որ յուրաքանչյուր խումբ ունենա իր ճիշտ ընտրված առաջնորդը: Բիարկե այսպիսի խմբավորումը չի կատարվում դասարանի առջև:

4) Հետաքրքրությունների խմբի աշակերտները՝ հիմնվելով իրենց նմանատիպ հետաքրքրությունների վրա: Աշակերտները սովորաբար ավելի մոտիվացված են, երբ նրանք ընդհանուր հետաքրքրություններ ունեն թեմայի շուրջ:

5) Ուսուցման ոճի խմբակային խմբեր՝ հիմնված նրանց բազմակի ինտելեկտի վրա: Քանի որ դա անգլերեն լեզվի հետ է կապված, ապա ընտրում ենք դպրոցում ուսումնասիրվող այլ լեզու սովորողների հետ:

6) Թեմայի իմացությունը՝ սա շատ նման է հետաքրքրությունների վրա հիմնված սովորելուն: Ինչ-որ չափով դա այդպես է, բայց երբեմն մենք ինչ-որ բանի մասին շատ գիտելիք և ըմբռնում ունենք՝ առանց իրականում հետաքրքրություն ունենալու: Գիտելիքի նմանությամբ աշակերտները կարող են միմյանց հետ կիսվել տեղեկություններով, ինչը հաստատում է նրանց հասկացողությունը և զարգացնում ինքնավստահությունը:

7) Հմտություն կամ ռազմավարություն, երբ խմբավորում ենք աշակերտներին, որոնք նման են իրենց հմտություններով կամ ունեն նույն ռազմավարությունը: Մրա միջոցով կարող ենք լրացնել ցանկացած բաց կամ հարստացնել աշակերտներին, ովքեր դրա կարիքն ունեն ամենաշատը:

8) Աշակերտի ընտրություն : Մենք վերադառնում ենք մեր գրառման սկզբին: Թողնենք աշակերտները խմբավորվեն: Մենք բոլորս լսել ենք, որ ընտրությունը հանգեցնում է հաջողության: Բայց այս դեպքում մենք պետք է մեր խմբում նոր մարդ ունենանք, կամ ինչ-որ նոր բան:

Փոքր խմբերում տարբեր մեթոդները նպաստում են աշակերտների ներգրավվածության տարբեր տեսակներին և սովորելու հնարավորություններին: «Խառնելը» կարևոր է: Մենք՝ ուսուցիչներս չենք կարող միշտ գոհացնել բոլոր աշակերտներին, բայց մեր փոքրիկ խմբակային դասընթացի ձևավորումը՝ նկատի ունենալով բազմազանությունը, թույլ է տալիս մեր սովորողներին որոշ ժամանակ

հարմարավետ զգան իրենց աշխատանքի ընթացքում, իսկ մյուսների դեպքում նրանց նոր մարտահրավերներ է տալիս:⁶ Փոքր խմբերի ուսուցումը որոշակի հստակություն կհաղորդի սպասվող ուսուցման ընդհանուր մոտեցման վերաբերյալ: Սրանք հիմնովին տարբերվում են նրանով, թե ինչպես է ուղղորդում ուսուցիչը: Աշակերտների փոքր խմբերը քննարկում են որևէ խնդիր, իրենց էսսեները կամ արդիական խնդիր: Բայց շատ կարևոր է աշակերտներին ավելի լայնորեն աջակցելը, եթե նրանք ունեն ակադեմիական և անձնական դժվարություններ: Աշխատանքի ընթացքում ուսուցիչը հետևողի դերում է լինում և միայն անհրաժեշտության դեպքում կարող է միջամտել: Ուսուցիչը կարող է կիսվել իր փորձով և ներկայացնել տեղեկատվությունն ու տեսակետները խմբին: Ավելի տարածված իրավիճակն այն է, որ ուսուցիչը այնտեղ է, որպեսզի օգնի կառավարել ուսուցման գործընթացը՝ հեշտացնելով քննարկումը և աջակցելով ուսանողներին աշխատել ուսումնական գործունեության և առաջադրանքների միջոցով: Առաջադրանքներ, որոնք նախագծված են խրախուսելու աշակերտներին ինքնուրույն մտածել, կիսել իրենց գաղափարները միմյանց հետ և օգնել նրանց զարգացնել մի շարք, շատ կարևոր, ակադեմիական և հաղորդակցման հմտություններ: Ուսուցման այս երկու շատ տարբեր դերերը բնորոշում են ուսուցման երկու շատ տարբեր գաղափարախոսություններ՝ նախ՝ ուսուցչի կողմից առաջնորդվող մոտեցում և երկրորդ՝ ուսուցման նկատմամբ աշակերտի կամ աշակերտակենտրոն մոտեցում: «Աշակերտակենտրոն ուսուցումը նկարագրում է ուսման և ուսուցման մասին մտածելու ձևեր, որոնք ընդգծում են աշակերտի պատասխանատվությունը այնպիսի գործողությունների համար, ինչպիսիք են ուսուցման պլանավորումը, ուսուցչի հետ շփվելը, ուսումնասիրությունը և ուսուցման գնահատումը»: ⁷Ուստի աշակերտակենտրոն ուսուցումը պահանջում է, որ աշակերտները ակտիվորեն ներգրավվեն ուսումնական գործընթացում և պատասխանատվություն ստանձնեն իրենց ուսուցման համար: Ուսուցիչների համար սրա հետևանքն այն է, որ նրանք ավելի մեծ նշանակություն են տալիս այն բանին, թե ինչ են անում իրենց սովորողները և

⁶ Զովհաննիսյան Ա., Գարությունյան Կ., Զամագործակցային ուսուցում, Երևան, «Անտարես» հրատ., 2006 123 էջ

⁷[http://Silberman, M. \(1996\): Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject. Boston: Allyn and Bacon](http://Silberman, M. (1996): Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject. Boston: Allyn and Bacon)

ինչու են դա անում, այլ ոչ թե որպես ուսուցիչ իրենց գործողությունների և ելույթների վրա:

Գլուխ 5. ՓՈՔԸ ԽՄԲԵՐՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆ ԿԱՊԿՈՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԵՏ

Փոքր խմբերով աշխատելն առավել արդյունավետ է, երբ դասարանում կա ԿԱՊԿՈՒ աշակերտ: Տեսողության խնդիրներ ունեցող երեխաների զգալի մասը ներկայումս սովորում է հանրակրթական դպրոցներում՝ նույն դասարաններում, որտեղ աշակերտների մեծ մասը չունեն տեսողության խնդիրներ: Որպեսզի այս երեխաները չունենան հոգեբանական կամ դասը յուրացնելու հետ կապված խնդիրներ ուսուցիչը պետք է կարողանա հմտորեն ներգրավվել նրանց դասապրոցեսի մեջ՝ տալով նրանց՝ իրենց կարողություններին և հմտություններին համապատասխան առաջադրանքներ:

Համագործակցային մեթոդը հիանալի միջոց է դասապրոցեսում լիարժեք ներգրավելու ԿԱՊԿՈՒ աշակերտներին: Այս մեթոդն առաջնային լուծում է մի շարք հոգեբանական խնդիրների: Երեխաներն իրենց զգում են հավասար և հարմարավետ նման մեթոդով աշխատելիս՝ մասնավորապես փոքր խմբերում աշխատելիս, որտեղ նրանք՝ հաղթահարելով թերարժեքության զգացումը և ավելի ինքնավստահ աշխատելով դասընկերների հետ՝ հետագայում առավել լավ են իրենց դրսևորում մեծ խմբերում աշխատելիս կամ շփվելիս առհասարակ:

Նաև շատ կարևոր ենք համարում գիտելիքի հեշտ և արագ յուրացումը: Քանի որ մասնավորապես տեսողության խնդիրներ ունեցող երեխաների մոտ շատ լավ զարգացած են շոշափելիքը, լսողությունը, հիշողությունը և արագ մտածելու կարողությունը, ուստի նրանք շատ արդյունավետ կարող են աշխատել փոքր խմբերում՝ հաճախ լինելով նաև այդ խմբերի « Շարժիչ ուժն ու մոտիվացիան»: Որպես էդպիսին բացասական կողմ չունի ԿԱՊԿՈՒ աշակերտների ներգրավվածությամբ խմբային աշխատանքներ կազմակերպելը դասի ընթացքում: Սակայն եթե խմբային աշխատանք կազմակերպելիս ուսուցիչը պետք է հմտորեն, նրբանկատորեն և մաքսիմալ ճիշտ մոտեցում և դերակատարում ունենա, ապա այն խմբերում, որտեղ ԿԱՊԿՈՒ կամ մասնավորապես տեսողության խնդրով աշակերտ կա ուսուցիչը պետք է առավել զգոն լինի: Օրինակ՝ աշակերտը կարող է առաջադրանքը կատարել գրելով բրայլյան համակարգով, ինչը դանդաղեցնելու է գրելու պրոցեսը: Այն խմբի աշակերտները, որտեղ աշխատում է տվյալ երեխան, պետք է իմանան այդ առանձնահատկության մասին և ըմբռնումով մոտենան: Եթե

աշակերտը չի գրում բրայյան համակարգով, ապա ցանկալի է, որ ուսուցիչը նրա համար նախապես պատրաստի մեծ տառատեսակով տպված նյութը: Այդ դեպքում տեսողության խնդիր ունեցող երեխան հավասարապես և լիարժեք կարող է մասնակցել խմբային աշխատանքին՝ չխոչընդոտելով կամ չդանդադեցնելով աշխատանքային ընթացքը:

Հետևություն, եթե խմբում կա ԿԱՊԿՈՒ աշակերտ, պետք է նախապես բոլոր պայմանները ստեղծել, որպեսզի նա կարողանա անխոչընդոտ մասնակցություն ունենալ թիմային աշխատանքում:

Փոքր խմբերով աշխատանքի էությունը հենց թիմն է, և թիմի անդամների դրական վերաբերմունքը միմյանց նկատմամբ:

Թիմային ուսուցման հիմքն է՝

- 1) Սոցիալական փոխկապվածությունը
- 2) Ճանաչողական զարգացումն
- 3) Վարքարարությունը

Սա տեսողական խանգարումներ ունեցող աշակերտի ուսուցման մեջ հիմնարար ուղղություն կդառնա և ուսուցչին կօգնի առավել արդյունավետ աշխատել աշակերտի հետ: Խմբային աշխատանքը՝ մասնավորապես փոքր խմբերով աշխատանքը ճանաչողական որակների զարգացման անհրաժեշտ տարր է՝ շրջապատող աշխարհը զգալու, հարցեր տալու, երևույթների պատճառները գտնելու, հարցի ըմբռնելու կարողությունը ցույց տալու և այլն: Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաները լավագույնս սովորում են սեփական փորձի միջոցով և փոքր խմբերում աշխատելով՝ նրանք հնարավորություն են ունենում լավագույնս ամրապնդել իրենց իմացածն ու հեշտորեն նոր գիտելիքներ ձեռք բերել:

Գլուխ 6. ԽՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ

Աշակերտները պետք է նախօրոք տեղեկացված լինեն գնահատման մասին: Կարևոր է, որ աշակերտը նախապես իմանա՝ ինչ է ակնկալվում իրենից, և ինքն ինչ պիտի անի լավ արդյունքի հասնելու համար:

- գնահատման մեթոդ
- չափանիշներ (արդյունք և/կամ գործընթաց)

Արդյունքն ըստ գործընթացի

- արդյունքի գնահատում - խմբային նախագծում անհատական աշխատանքի քանակի և որակի գնահատում
- գործընթացի գնահատում - անհատական թիմային աշխատանքի հմտությունների և փոխգործակցության գնահատում

Խմբերի անդամների գնահատում ուսուցչի կողմից

- ուսուցչի կողմից - ուսուցիչը տալիս է բոլոր գնահատականները
- խմբի անդամների կողմից - խմբի անդամները գնահատում են խմբում իրենց իսկ ներդրումը

Արդյունքի գնահատում ուսուցչի կողմից

Հավասարապես բաշխված գնահատական

- Խմբի բոլոր անդամները ստանում են նույն գնահատականը

Առավելությունները

- Ամենահեշտ իրականացումը չի պահանջում որևէ լրացուցիչ աշխատանք, բացի նախագծերի նշումից
- Համապատասխան է, եթե խմբային աշխատանքի գնահատականը դասընթացի ընդհանուր գնահատականի փոքր մասն է
- Խմբի պարտականությունները կատարվում են՝ խումբը հաջողության է հասնում կամ ձախողվում միասին

Թերությունները

- Անհատական ներդրումները չեն արտացոլվում գնահատականների բաշխման մեջ

- Թերի աշխատող աշակերտները կարող են օգուտ քաղել աշխատասեր ուսանողների աշխատանքից
- Լավ աշակերտները կարող են տուժել թերացող աշակերտներից
- Չի մոտիվացնում աշակերտներին

Դասի հարցեր

- Հարցերը պետք է հատուկ լինեն խմբային աշխատանքի վերաբերյալ և պատասխանեն միայն այն աշակերտները, ովքեր մանրակրկիտ ներգրավված են եղել նախագծում:

Առավելությունները

- Կարող է մեծացնել հետաքրքրությունը նախագծի նկատմամբ. աշակերտները կարող են ավելի մոտիվացվել սովորելով խմբի անդամներից

Թերությունները

- Աշակերտները կարող են անտեսել խումբը, որպեսզի ինքնուրույն կատարեն հանձնարարված աշխատանքները
- Կարող է ուսուցչի համար լրացուցիչ աշխատանք լինել խմբակային աշխատանքին պատրաստվելը
- Կարող է արդյունավետ չլինել և աշակերտները կարող են պատասխանել հարցերին՝ օգտվելով իրենց գրքերից և տետրերից

Առաջադրանքների բաժանում

- Դասը պետք է բաժանվի միևնույն բարդության բազմաթիվ առաջադրանքների
- Յուրաքանչյուր աշակերտ պատասխանատու է մեկ առաջադրանքի համար

Առավելությունները

- անհատական մասնակցության
- անհատական գնահատականները կարող են մոտիվացիա անել աշակերտներին

Թերությունները

- Աշակերտները կարող են անտեսել խումբը, որպեսզի ինքնուրույն կատարեն հանձնարարված աշխատանքները

- Կարող է ուսուցչի համար լրացուցիչ աշխատանք լինել խմբակային աշխատանքին պատրաստվելը

- Կարող է արդյունավետ չլինել և աշակերտները կարող են պատասխանել հարցերին՝ օգտվելով իրենց գրքեր և տետրերից

Ուղղակի գնահատում

- Ուսուցիչը գնահատում է անհատական գիտելիքները
- Բանավոր հարցումները

Առավելությունները

- անհատական բանավոր հարցերը ուսուցչի համար գիտելիքի չափի պատկերացում կազմելու լավ միջոցներ են

- հնարավորություն է տալիս ուսուցչին յուրաքանչյուր աշակերտի տալ ավելի կոնկրետ հարցեր

Թերությունները

- շատ ժամանակատար է
- Ստացված տեղեկատվությունը հաճախ սուբյեկտիվ է և/կամ կարող է լինել ոչ ճշգրիտ

Արդյունքի գնահատում աշակերտների գնահատմամբ

Հասակակիցների գնահատման հետ կապված խնդիրներ.

- Արդյո՞ք մենք պետք է օգտագործենք ինքնագնահատականը:
- Արդյո՞ք ուսուցիչը պետք է կարգավորի գնահատականները:
- Արդյո՞ք դա պետք է արվի անհատապես, թե՞ խմբային:

Գործընթացի գնահատում դասընկերների գնահատմամբ

- Անհատական գնահատում
- ինչպես են անդամները դիտում խմբի յուրաքանչյուր անդամի
- օգտագործել խմբային աշխատանքի հիմնական հատկանիշների ցուցակները
- անհատական գնահատականների միջինը պետք է լինի նույնը, ինչ խմբի գնահատականը

Առավելությունները

- տալիս է անհատականացված տեսակետ յուրաքանչյուր անդամի ներդրումների համար
- հատկանիշները աշակերտներին տալիս է օբյեկտիվ չափանիշներ *Թերությունները*
- ժամանակատար և բարդ, ուսուցիչը պետք է ստուգի արդյունքները
- հատկանիշների ցանկը կարող է չտալ խմբային աշխատանքի գործընթացի իրական չափանիշ
- ուսանողները կարող են սխալ մեկնաբանել հատկությունները⁸

Գնահատումը փոքր խմբերով աշխատանքի ժամանակ պետք է ծառայի խմբում աշակերտների համագործակցության խթանմանը: Գնահատումը պետք է պլանավորվի և իրականացվի այնպես, որ աշակերտին մղի համագործակցության և նպաստի նրա ակտիվ մասնակցությանը ուսուցման պրոցեսին:

---

⁸ <http://Multiurok.ru/files/hamagortsakts-ayin-ashxatank-i-gnihatman-tarber-m.html>

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Խմբային ուսուցումը կարող է արդյունավետ լինել՝ անկախ երեխաների խմբավորումից, և թե արդյոք ամբողջ տարվա ընթացքում նրանք ընդգրկված են եղել խմբում նույն մարդկանց հետ, թե ոչ: Այնուամենայնիվ, ակտիվ ուսումնական միջավայրի առավելությունները նկատվում են միայն այն դեպքում, երբ այն ճիշտ է արվում:

Ուսուցիչները փոքր խմբերում աշխատելու ընթացքում պետք է կարողանան աշակերտներին օգնել ձևավորել և արտահայտել սեփական մտքերն ու գաղափարները: Պետք է խրախուսեն աշակերտներին, որ բարձրաձայնեն և քննարկեն իրենց տեսակետները խմբի ներսում և ցուցաբերեն հավասար ակտիվություն:

Պատշաճ կառուցվածքով խմբային աշխատանքները կարող են ամրապնդել աշակերտների միջև ուժեղ հաղորդակցման հմտություններ, կիսվել տարբեր տեսակետներով, ձևավորել տարաձայնությունները լուծելու նոր մոտեցումներ:

Դասարանում փոքր խմբերով աշխատանքները, բացի գիտելիք փոխանցելուց, զարգացնում են աշակերտների մոտ խնդիրներ լուծելու և համագործակցելու կարողությունները: Միաժամանակ նրանք սովորում են, թե ինչպես առավելագույնս արդյունավետ համակարգեն իրենց ուսման գործընթացը: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում խմբի յուրաքանչյուր անդամ ակտիվորեն ներգրավված է ուսուցման մեջ, իսկ նոր գիտելիքը մշակվում ու յուրացվում է հենց աշակերտների միջոցով:

Հետազոտական աշխատանքը կատարելիս և մեր կատարած խմբային աշխատանքների սեփական փորձից հանգել ենք նրան, որ անզլերենի դասերին փոքր խմբերով աշխատելիս աշակերտների մոտ ձևավորվում է քննադատական մտածելակերպ, որն իրենց հնարավորություն է տալիս ձեռք բերել խնդիրների լուծման հմտություններ, ինչպես նաև զարգացնել գրելու, կարդալու, քերականական և բանավոր խոսքի կարողություններ, որոնք էլ այսօր օտար լեզվի ուսուցման հիմնախնդիրներից են:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խաչատրյան Ա.Գ., Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը, Գյումրի, 2006 96 էջ
2. Հովհաննիսյան Ա., Հարությունյան Կ., Համագործակցային ուսուցում, Երևան, «Անտարես» հրատ., 2006 123 էջ
3. <http://Blog.innerdrive.co.uk/advantages-disadvantages-group-work>
4. <https://knet.hks.harward.edu/team/sites/mld/teams/Pages/Default.aspx>
5. <http://Journal on Excellence in College Teaching> (2014)
6. [http:// Multiurok.ru/files/hamagortsakts-ayin-ashxatank-i-gnachatman-tarber-m.html](http://Multiurok.ru/files/hamagortsakts-ayin-ashxatank-i-gnachatman-tarber-m.html)
7. <http://2022Rasmussen> Collage, LLC
8. [http:// Silberman, M. \(1996\): Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject. Boston: Allyan and Bacon](http://Silberman, M. (1996): Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject. Boston: Allyan and Bacon)